

навичками щодо формування професіоналізму для майбутнього працевлаштування.

Міжвузівська організація навчання в США є однією з найбільш цікавих, яка приваблює європейських експертів. Головною її привабливістю — є мобільність. Крім основних теоретичних дисциплін, що є фундаментом навчання, до програми навчання включають порівнюючи короткі спеціалізовані курси, які можна оперативнo вдосконалити з урахуванням нових досягнень науки й техніки, а також при необхідності можна легко розробити нові міжпредметні курси для організації підготовки спеціалістів за новими напрямками, які диктує науково-технічний прогрес.

Висновки. Модернізація нових форм і методів навчання, зокрема педагогічних підходів до мовної підготовки студентів є важливим засобом підвищення рівня якості освіти. Проаналізовані підходи до формування умінь і навичок студентів США можна використати для формування професіоналізму студентів у вищих закладах освіти України. Підготовка студентів як України, так і США до корисної праці включає певні якості особистості: уміння самостійно здобувати знання; удосконалювати уміння і навички і доводити їх до автоматизму; уміння креативно і критично мислити та опрацьовувати великий обсяг інформації; комунікативність; уміння користуватись новітніми технологіями навчання.

Література

1. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн. для учителя. — М.: Просвещение, 1987. — С. 46–62.
2. Cox Janell 10 Usefull Skills Modern Teachers Need / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.thoughtco.com/useful-skills-modern-teachers-need-2081527>
3. Strickland G. Bad Teachers. — Pocket Books. / G. Strickland — N.Y.: Tokyo, 1998. — 178 p.

Кондрук І.В.

викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ЕМПАТІЇ ВИКЛАДАЧА НА ПРОЦЕС СПІВПРАЦІ ЗІ СТУДЕНТАМИ

Анотація. Стаття вивчає особистість викладача та важливість розвитку такої якості як емпатія. У статті також розглядається питання впливу емпатії на ефективність спілкування між викладачем та студентами.

Abstract. The article covers the issues of interrelation between empathy and cooperation with a student in a teacher-student interaction. It also presents the information concerning the impact of empathy on the effectiveness of communication between a teacher and a student.

Ключові слова: емпатія, співчуття, особистість викладача, співпраця.

Key words: empathy, sympathy, personality of teacher, cooperation.

На процес співпраці зі студентами впливає багато чинників. Існує думка, що ефективність викладання іноземної мови залежить не від методу навчання, а від особистісних якостей викладача. Безумовно, сучасний викладач іноземної мови має володіти глибокими професійними знаннями на рівні зі знанням методики викладання свого предмету. Оскільки викладач є взірцем для студентів і здійснює виховний вплив на них, він має не тільки вміти відповісти на будь-яке питання, але й ефективно взаємодіяти зі студентами під час навчального процесу.

Процес становлення викладача — це, у першу чергу, формування його як особистості і лише потім — як професійного працівника, який володіє спеціальними знаннями в певній галузі педагогічної діяльності.

У педагогічній психології емпатія розглядається як якість особистості психолога, викладача, вчителя.

Емпатія має особливе соціально-практичне значення особистості педагога, оптимізації міжособистісних відносин, які виникають в його діяльності під час спілкування [1, с. 14].

Термін «Емпатія» був введений Едвардом Тітченером (Edward Titchener), який переклав німецьке слово «Einführung», використане у контексті теорії впливу мистецтва. Термін «Einführung» означає проектування себе на об'єкт, який спостерігається. Надалі цей термін був розширений до вчення інтерсуб'єктивності. Теодор Ліппс (Theodor Lipps) концептуалізував його у якості «внутрішня імітація». Термін «співчуття» був у вжитку набагато раніше та використовувався для позначення того, що ми зараз називаємо емпатією.

Проблему емпатії як фактора формування поведінки надання допомоги вивчали: Батсон (Watson), Кок (Coke), Мак Девіс (Mc Drvis), Курдек (Kurdek), Стотланд (Stotland), Хоффман (Hoffman).

Одним з перших визначень емпатії було надано Зігмунд Фрейдом: «Емпатія — усвідомлене співпереживання наявного емоційного стану іншої людини без втрати відчуття зовнішнього походження цього переживання». Відповідно емпатія — це людина, яка має розвинену здатність до емпатії [5, с. 14].

На думку Т. Гаврилової (1981), емпатія може виявлятися в 2 формах: співпереживання та співчуття. Співпереживання — це переживання суб'єктом тих почуттів, які відчуває інший. Співчуття — це чуйне ставлення до переживань, невдач іншого.

Т. Гаврилова вважає, що співпереживання базується більшою мірою на власному минулому досвіді та пов'язане з потребою у власному добробуті та з власними інтересами. Співчуття базується на розумінні негараздів іншої людини та пов'язане з її (але не власними) потребами та інтересами. Тому співпереживання характеризується більшим рівнем імпульсивності та емоційності [2, с. 5].

Схожу типізацію подає Голді (Goldie, 1999), який каже, що розрізняють емпатію та співчуття. Співчуттям визначають виявлення труднощів іншої людини та бажання полегшити їх.

Цікавими для нашої практики навчання є багаторічні дослідження психологів різної спеціалізації, що вивчали емпатію. Теоретики були зацікавлені у вивченні емпатії як риси, яка стосується поняття емоційного розвитку Д. Гоулман

(Goleman, 1995) та у відношенні до такої риси як емпатія стану Дж. Незлек (Nezlek, 2001).

Соціальні психологи вивчили її роль у групі у відношенні про-соціальної поведінки (в інтересах суспільства) Девіс (Devis, 1999). Вони також вивчали зв'язок між розвитком емпатії, вихованням та моделями прив'язаності [5, с. 13].

Емпатію, як складову якість особистості викладача, вчителя, психолога вивчали: К. Роджерс (Rogers), С.В. Кондратьєва, Б.Г. Ананьєв, Н.Ю. Сінягіна, Ю.Б. Гіппенрейстер, Т.Д. Карягіна, Є.Н. Козлова та інші.

К. Роджерс (Rogers) говорить про емпатію як про важливе спрямування особистості викладача, в якості фасилітатора. На думку К. Роджерса, фасилітатором, тобто тим хто сприяє процесу особистісного зростання, навчання, спілкування, може бути не лише психотерапевт, а й вчитель або викладач [6, с. 146].

Таким чином, студенти, що навчаються у фасилітаторів, виявляють більш високий рівень емпатії, порівняно зі студентами, що навчалися у «традиційних» викладачів, а також спостерігалось:

- менше пропусків занять протягом учбового року;
- більше особистісної автономії;
- менше фізичної та вербальної агресії;
- більш розвинута «Я-концепції»;
- більш позитивна самоповага;
- більш високі академічні успіхи;
- менше дисциплінарних проблем;
- більш високий IQ;
- зріст творчості протягом року;
- більш високий рівень мислення.

За переконанням К. Роджерса, дійсне безумовне прийняття повинно базуватися на перелаштуванні певних особистісних спрямувань викладача, до яких відносяться «прийняття» та «довіра», тобто впевненість викладача в можливостях та здібностях кожного студента (учня, або того, хто бере участь у навчальному процесі); емпатичне розуміння, тобто бачення викладачем внутрішнього світу та поведінки кожного, хто навчається з його внутрішньої позиції, начебто його очима. Обидва напрямки особистості передбачають діалогічність у педагогічному спілкуванні, відповідно взаєморозуміння та взаємоприйняття [6, с. 147].

Відповідно до досліджень С. Кондратьєвої, спрямованих на визначення особливостей розуміння викладачами студентів, можна підсумувати, що викладачі з низьким рівнем педагогічної майстерності використовують типовий монологічний підхід під час оцінки особистості студента [3, с. 144].

У процесі вивчення професійної складової психолого-педагогічної компетентності викладача Н. Сінягіна з'ясувала, що емпатія педагога, поряд з рефлексією, гнучкістю, комунікабельністю, здатністю до співробітництва стимулює стан емоційного комфорту, інтелектуальної активності, творчого пошуку, сприяє взаєморозумінню у відносинах зі студентом [4, с. 150].

У наш час впровадження інноваційних методів викладання та перебудови освітнянського процесу великого значення набуває комунікативна складова міжкультурного спілкування в навчальному процесі.

Література

1. Воспитание профессионала в педагогическом вузе: 4.1 Текст [автор В. Долгова и др.]; РГПУ им. А. И. Герцена. — СПб.; 2002. — 300 с.
2. Гаврилова Т.П. Эмпатия и ее особенности у детей младшего и среднего школьного возраста: автореф дис. ... канд. псих. наук / Т. П. Гаврилова. — М., 1977. — 20 с.
3. Кондратьева С.В. Понимание учителем личности учащегося / С. В. Кондратьева // Вопросы психологии. — 1980. — №5. — С. 143–147.
4. Синягина Н.Ю. Социально-перцептивные характеристики личности педагога / Н. Ю. Синягина, А. А. Деркач // Развитие социально-перцептивной компетентности личности: материалы научной сессии, посвященной 75-летию А. А. Бодалева. — М.: Луч, 1998. — 248 с.
5. Emma J. Lawrence. Empathy. Cognitive and Neural Correlates: thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy/ Lawrence Emma Jane; Department of Psychological Medicine Institute of Psychiatry, King's Colledge University of London, 2004. — 344 p.
6. Rogers C. Empatic: an unappreciated way of being // The Counseling Psychologist. — 1975. — №5. — P.144–150.

Корнева З.М.

*доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії, практики на перекладу англійської мови
НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Дзіман Г.М.

викладач кафедри іноземних мов

Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АКАДЕМІЧНОМУ ПИСЬМІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Статтю присвячено визначенню критеріїв оцінювання англомовної компетентності в академічному письмі. Визначено чинники, що сприяють реалізації контролю рівня сформованості вмінь англомовного академічного письма. Подано критеріальну шкалу оцінювання англомовної компетентності в академічному письмі.

Ключові слова: письмо, компетентність у письмі, академічне письмо, оцінювання письма.

Задля ефективної співпраці українських фахівців з їх закордонними колегами, українські військовослужбовці повинні володіти іноземною мовою (ІМ). Зокрема, знання ІМ уможливилює участь України у проведенні міжнародних операцій у складі сил ООН, спільних із військами НАТО військових навчаннях. Володіння ІМ дозволить військовослужбовцям висловлювати свою думку, захищати власну точку зору та спростовувати аргументи іншої сторони. Як